

Cerimònia d'investidura del professor Stephen Greenblatt

Laudatio

(a càrrec del professor José Manuel González)

La Universitat d'Alacant no podria commemorar el centenari de la mort de Cervantes i de Shakespeare de forma més distingida i merescuda que amb el nomenament del professor Stephen Greenblatt com a doctor *honoris causa* per aquesta Universitat. És sens dubte el millor homenatge que podríem brindar-li en reconeixement al seu llegat literari, que té avui una actualitat incontestable i una ressonància global. Sense aquests escriptors, i sense la contribució crítica del professor Greenblatt, encara que d'una altra forma i manera, els estudis literaris no serien avui els mateixos.

En aquest dia especial de celebració i de goig acadèmic, com a padrí em cap l'honor immens de proposar el professor Stephen Greenblatt com a candidat davant les més altes autoritats de la Universitat d'Alacant, perquè li atorguen la màxima distinció d'aquesta institució pels èxits acadèmics i científics, donant amb això reconeixement a una trajectòria impecable d'innovació i creativitat dins dels estudis literaris i culturals. Per això, la responsabilitat de glossar un personatge de la seua talla i influència resulta una tasca enormement complicada i, en certa manera agosarada, per la significació i rellevància de la seua contribució paradigmàtica. Sóc a més conscient que, per raons de temps i protocol, no em serà possible fer una *laudatio ad meritum* extensa i completa, tal com correspondria i com mereixeria la seua figura, i així enumerar els grans assoliments i aportacions per a justificar i avalar aquest nomenament. Espere que sàpien disculpar-ho, quan com és el cas, la dimensió humana, docent i investigadora del personatge supera el que es pot argüir i comentar en la brevetat d'un acte com aquest.

Per a començar i com a preàmbul cal dir que és difícil imaginar-se els estudis literaris i culturals contemporanis sense la contribució del professor Greenblatt. La nostra forma d'entendre la literatura i la cultura avui no seria la mateixa sense ell. Tampoc entendríem Shakespeare i la seua època de la mateixa manera. Sense ell, Hamlet continuaria en el purgatori sense possibilitat de redempció i William Shakespeare no s'hauria convertit en patrimoni cultural global. Dit això, faré ara una semblança dels aspectes humans i acadèmics, ja que l'humanisme i el sentit de la vida,

amb les diferents històries i narratives, són les constants de la seua biografia i de la seua pràctica literària.

Stephen Greenblatt es va graduar a la Universitat de Yale, on va obtenir el doctorat el 1969. A més va estudiar a la Universitat de Cambridge, on també es va doctorar. A la Universitat de Berkeley va exercir la tasca docent durant 28 anys, i va ser un dels membres del consell editorial de *Representations*, en què va publicar els primers treballs sobre el nou historicisme, la qual cosa va suposar una autèntica revolució dins dels estudis literaris. Més tard va seguir impartint docència a la Universitat de Harvard, després que fou nomenat l'any 2000 John Cogan Professor of Humanities; allà ha desenvolupat una incansable i prolífica labor docent i investigadora. Els seus brillants i continuats mèrits li han suposat un reconeixement internacional.

En primer lloc, el que més sorprèn de la seua personalitat és l'ampli espectre professional com a escriptor, crític literari, professor, editor i assagista, com també la diversitat dels seus coneixements que van des de la teoria política, la psicologia i l'art, passant per la teologia, la filosofia i l'antropologia, fins a arribar a les teories crítiques modernes, que ha utilitzat per a justificar i estructurar la seua pràctica literària. Això l'ha convertit en una figura central d'influència i de referència obligades dins dels estudis literaris i de la cultura nord-americana actual, com proven els prestigiosos premis amb els quals ha estat guardonat tals com el premi Nacional de Literatura l'any 2011, el Pulitzer Prize el 2012 i el Holberg Prize Laureate el 2016. És, a més, editor general de la Norton Anthology of English Literature i de la Norton Shakespeare. Ha editat set col·leccions de crítica literària. Els seus mèrits inclouen el MLA's James Russell Lowell Prize, el William Shakespeare Award for Classical Theatre, dos Guggenheim Fellowships, i el Distinguished Humanist Award de la Mellon Foundation. Ha sigut president de la Modern Language Association of America i és membre permanent de prestigioses institucions i acadèmies.

Sense cap dubte, la seua màxima contribució científica ha sigut el corrent crític conegut com el nou historicisme, terme encunyat per ell mateix. Aquest corrent crític tracta d'establir, mitjançant aquest nou mètode d'interpretació literària, les relacions existents entre el text i el context, entre la literarietat i la no literarietat, com també entre les manifestacions literàries i les artístiques. En una de les seues primeres formulacions afirma que les construccions col·lectives socials defineixen, d'una banda, els límits de les possibilitats estètiques dins d'una manera de representació donada; mentre que, de

l'altra, es relacionen amb una complexa xarxa d'institucions, pràctiques i creences que constitueixen la cultura. Això significa que la interpretació del text no s'esgota en si mateixa, sinó que cal veure-la en relació amb les produccions històriques i culturals de l'època que la relativitzen, atès que el text literari no pot aïllar-se de les pràctiques polítiques i socials que el fan possible, eliminant-se així la dicotomia entre text i context i entre la literatura i la resta de formes culturals.

En la pràctica, la lectura i la interpretació del text literari operen dins d'una sofisticada intertextualitat, en què tenen rellevància obres que havien deixat de ser centre d'atenció crítica, i que tanmateix Stephen Greenblatt considera significatives dins del sistema de relacions en el qual es forgen la cultura, la societat i la identitat renaixentistes, posant-se amb açò de relleu les discontinuïtats que es reflecteixen en les produccions històriques i culturals. *Renaissance Self-Fashioning* (1980) i *Shakespearean Negotiations* (1988), mostren com es construeix i opera el procés cultural de formació de la identitat moderna a través d'un sistema de pràctiques discursives i de negociacions que tracten de superar els elements de resistència i d'explicar les contradiccions inherents al text, que estan determinades per les relacions econòmiques, polítiques i socials dins del procés de construcció d'una identitat que estava modelada i limitada per les institucions culturals tals com la família, la religió i l'estat, i en què l'ésser humà apareixia, una vegada i una altra, freturós de llibertat dins d'una societat constreta per les ideologies de torn.

El centre d'estudi de la seua recerca ha sigut l'obra dels grans escriptors del Renaixement anglès com Christopher Marlowe, Walter Raleigh, Philip Sidney, Edmund Spenser i, sobretot, William Shakespeare. El seu interès per Shakespeare es devia, sobretot, al poder metamòrfic del seu art i a la mal·leabilitat i immensa capacitat de la seua imaginació per a transformar i renovar històries. Ha sigut *Will in the World* (2004), que recentment ha estat traduïda com *L'espill d'un home*, l'obra en la qual, atesa l'escassetat de documents biogràfics, s'utilitzen altres textos i històries per a descobrir-nos i fer-nos imaginar nous aspectes de la vida i entorn de l'escriptor anglès. Permeteu-me llegir-vos unes línies del començament del llibre, en què se'ns anticipa tot un món de sensacions i de possibilitats que ens brinda Shakespeare amb la dramaturgia del seu teatre, ja que solament ell sap fer "que el públic riga i plora; converteix la política en poesia; combina arriscadament la pallassada vulgar i la subtileza filosòfica. Sap endinsar-se amb la mateixa penetració tant en la vida privada dels reis com en la dels captaires; en un moment donat sembla haver estudiat dret, en un altre teologia, en un

altre història antiga...” (fi de la cita). El paràgraf acaba, com no podia ser d'una altra manera, amb noves preguntes i interrogants: “How is an achievement of this magnitude to be explained? How did Shakespeare become Shakespeare?” No obstant això una possible resposta se'ns suggereix més endavant, quan s'afirma “One of the prime characteristics of Shakespeare’s art is the touch of the real”, descobrint-nos la clau per a desxifrar el misteri del dramaturg. És, doncs, la seua relació amb la vida i amb el vessant humà les que poden començar a explicar allò que encara segueix sent inexplicable.

La cultura conforma una altra dimensió fonamental del llegat del professor Greenblatt. La idea de literatura està íntimament relacionada amb les diferents pràctiques, comportaments i valors culturals que informen i delimiten la lectura i interpretació del text corresponent. És per això que la definició de cultura com a tal, i de com els diferents aspectes culturals s'interrelacionen, arriben a ser un aspecte de summa importància per a entendre la seua contribució. Com que es tracta d'una cosa complexa i té diferents sentits en diferents contextos, es proposen dos conceptes de cultura oposats que n'explicarien la complexitat. D'una banda, estaria la idea de restricció (*constraint*) i de l'altra la de mobilitat (*mobility*). És en *Cultural Mobility. A Manifesto* (2010), on es reconeix la necessitat urgent de reflexionar i d'analitzar la diversitat de manifestacions culturals des de diferents perspectives i amb l'ajuda de diferents disciplines per a explicar la inestabilitat i mobilitat cultural en el nostre món on l'emigració, la contaminació, el multiculturalisme, entre altres fenòmens de mobilització, canvien i alteren el comportament humà.

És en aquesta obra on es fa referència a Cervantes a qui, igual que a Shakespeare, considera un autor central dins la literatura i de la cultura modernes. És en *El Quixot*, on s'origina la història de Cardenio, que és la base de l'argument de *Cardenio*, l'obra perduda i escrita en col·laboració per John Fletcher i William Shakespeare, i que li ha servit per a reescriure, al costat de Charles Mee, una versió moderna d'aquesta, per a així conèixer més a fons el procés i els principis de la mobilitat teatral ja que la seua escenificació es va fer en diferents llocs, llengües i cultures. És el que ha dut a terme el *Cardenio Project* que té com a finalitat sospesar i valorar les respostes i reaccions culturalment significatives, per part de diversos públics i espectadors, a la seua posada en escena. La primera representació d'aquesta adaptació la va fer L'American Repertory Theatre en 2008, i després, altres companyies de diferents parts del món van ser les encarregades de la seua producció, tenint en compte, sobretot, les diferències,

circumstàncies i idiosincràsia culturals. Amb això es pretenia saber quins elements i convencions canviaven, desapareixien o s'incorporaven en funció d'unes determinades expectatives culturals.

És també en *El giro. De como un manuscrito olvidado contribuye a crear el mundo moderno* (2011) on, de nou, es fa referència a Cervantes, en el moment en què l'inclou dins d'un ampli moviment cultural del que també formen part Shakespeare, Miquel Àngel i Montaigne, entre d'altres. He deixat per al final lloar les excel·lències de Stephen Greenblatt com a escriptor per ser la seua faceta més popular, cosa que l'ha fet mereixedor de rebre el National Book Award el 2011 i el Pulitzer Prize el 2012 per *El giro*, convertint-se, a més, en *best-seller*. Si alguna cosa caracteritza la seua forma d'escriure és el mestratge i la fascinació que produeix en el lector que passa a formar part del que s'explica i narra. És com si el que ha investigat i llegit haja portat la seua imaginació a recrear històries plenes de vida, en les quals múltiples veus es barregen i entrecreuen, com les que apareixen en aquesta història apassionant que explica com l'humanista florentí Poggio Bracciolini, un erudit cercador de llibres, troba l'any 1417 en un monestir alemany una còpia de *De rerum natura* de Lucreci.

És una història que delecta i apassiona pel que es diu i com s'explica quan ens remuntem a l'origen de les idees que, segons el Professor Greenblatt, han canviat el món modern i sense les quals aquest hauria sigut molt diferent. És, doncs, a partir de la divulgació de *De rerum natura*, quan es produeix un gir fonamental en la cultura i en el pensament occidental, proposant-se i fent-se possible una visió del món centrada en el vessant humà des del moment en què la humanitat pren consciència de la finitud de la vida, de la necessitat del plaer i de l'acceptació de la mort, tal com Lucreci ho expressa: “quoi/ corpore seiunctus dolor absist mente, fruatur/ iucundo sensu cura semota metuque” (2.16-19). Amb açò se'ns fa veure la urgència de viure un nou Renaixement per a recuperar els valors que han anat desapareixent del nostre món en progressiva deshumanització i per a viure en plenitud la nostra existència terrenal.

Per a acabar, vull agrair l'interès i l'esforç de Stephen Greenblatt per estar ací i honrar-nos amb la seua presència, i sobretot per recordar-nos, una vegada més que, en frase de Henry James: “It's time to start living the life you've imagined.”

Així doncs, considerats i exposats tots aquests fets, digníssimes autoritats i claustrals, sol·licite amb tota consideració i encaridament pregue que s'atorgue i conferisca al doctor Stephen Greenblatt el suprem grau de doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant.